

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/41440,ul-Chwiałkowskiego-Marcina.html>
02.04.2026, 00:05

ul. Chwiałkowskiego Marcina

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Marcin Chwiałkowski (1885-1938) - członek Komunistycznej Partii Polski, jeden z głównych działaczy ruchu komunistycznego w Poznaniu w okresie międzywojennym

Urodził się 24 października 1885 r. w Wojnowie. W 1900 r. przyjechał do Poznania, gdzie pracował jako pomocnik rybaka w porcie rzeczny na Chwaliszewie. W latach 1912 – 1918 pracował w Westfalii jako górnik. W tym czasie związał się z niemiecką partią SPD (Socjaldemokratyczna Partia Niemiec). Kiedy w 1914 doszło do rozłamu w SPD, przystąpił do nowopowstałego Związku Spartakusa. Była to rewolucyjna organizacja założona przez radykalnych działaczy, którzy wyszli z SPD. W 1918 r. brał również czynny udział w rewolucji listopadowej i w tzw. powstaniu grudniowym na ulicach Berlina. W 1919 r. z ramienia Związku Spartakusa został wysłany do Poznania w celu prowadzenia prokomunistycznych akcji propagandowych i zorganizowania komunistycznej komórki. Wkrótce Chwiałkowski przyczynił się do utworzenia Okręgowego Komitetu Komunistycznej Partii Robotników Polskich (KPRP) na Poznańskie i Pomorze. KPRP była polską sekcją Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie.

W 1921 r. Chwiałkowski kandydował w wyborach do rady miejskiej w Poznaniu. W 1922 r. znalazł się na liście kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu. Za swoją działalność został aresztowany w 1924 a w lipcu 1925 r. został skazany na trzy lata więzienia. Karę odbył w Rawiczu. Po jej odbyciu kontynuował działalność w KPP. Ponownie został aresztowany we wrześniu 1929 r. wraz z innymi działaczami komunistycznymi. W 1929 r. Chwiałkowski został wybranym radnym rady miejskiej z komunistycznej listy tzw. Bloku Jedności Robotniczej (BJR - połączona lista KPP, PPS-Lewicy, Lewicy Związkowej i Komitetu Bezpartyjnego). Nazwa BJR pozwoliła komunistom w wyborach zakamuflować komunistyczną działalność Marcina Chwiałkowskiego, co przyczyniło się do uzyskania mandatu.

W 1930 r. został postawiony przed sądem pod zarzutem działalności przeciw Rzeczypospolitej Polskiej – skazany na dwa lata twierdzy i dwa lata ciężkiego więzienia. Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł, że Chwiałkowski dopuścił się zdrady stanu oraz podżegania tłumu do antypaństwowych rozruchów. Tym samym utracił mandat radnego miejskiego. Po odbyciu kary kontynuował działalność komunistyczną. Udzielał się min. w

Związku Myśli Wolnej, organizacji promującej laicyzację życia i odwołującą się do ideologii marksistowskiej. Chwiałkowski został ponownie postawiony przed sądem w 1936 r. i tym razem za nielegalną działalność antypaństwową został skazany na sześć lat więzienia.

Trafił do zakładu w Koronowie, a następnie w Grudziądzu, gdzie zmarł na skutek powikłań po gruźlicy w szpitalu więziennym 17 kwietnia 1938 r.

(ELPz)